

Wtorek, 27 kwietnia 2021 r.

P9_TA(2021)0124

Ustanowienie programu „Horyzont Europa” oraz zasady uczestnictwa i upowszechniania obowiązujące w tym programie *II**

Rezolucja ustawodawcza Parlamentu Europejskiego z dnia 27 kwietnia 2021 r. w sprawie stanowiska Rady w pierwszym czytaniu w sprawie przyjęcia rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego Program ramowy w zakresie badań naukowych i innowacji „Horyzont Europa” oraz zasady uczestnictwa i upowszechniania obowiązujące w tym programie oraz uchylającego rozporządzenia (UE) nr 1290/2013 i (UE) nr 1291/2013 (07064/2/2020 – C9-0111/2021 – 2018/0224(COD))

(Zwykła procedura ustawodawcza: drugie czytanie)

(2021/C 506/25)

Parlament Europejski,

- uwzględniając stanowisko Rady w pierwszym czytaniu (07064/2/2020– C9-0111/2021),
 - uwzględniając opinie Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego z dnia 17 października 2018 r.⁽¹⁾ i z dnia 16 lipca 2020 r.⁽²⁾,
 - uwzględniając opinię Komitetu Regionów z dnia 9 października 2018 r.⁽³⁾,
 - uwzględniając swoje stanowisko przyjęte w pierwszym czytaniu⁽⁴⁾ dotyczące wniosku Komisji przedstawionego Parlamentowi Europejskiemu i Radzie (COM(2018)0435),
 - uwzględniając zmieniony wniosek Komisji (COM(2020)0459),
 - uwzględniając art. 294 ust. 7 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej,
 - uwzględniając wstępne porozumienie zatwierdzone przez komisję przedmiotowo właściwą na podstawie art. 74 ust. 4 Regulaminu,
 - uwzględniając art. 67 Regulaminu,
 - uwzględniając zalecenie do drugiego czytania przedstawione przez Komisję Przemysłu, Badań Naukowych i Energii (A9-0122/2021),
1. zatwierdza stanowisko Rady przyjęte w pierwszym czytaniu;
 2. zatwierdza wspólne oświadczenie Parlamentu Europejskiego, Rady i Komisji załączone do niniejszej rezolucji;
 3. zatwierdza swoje oświadczenie załączone do niniejszej rezolucji;
 4. przyjmuje do wiadomości oświadczenia Rady i Komisji załączone do niniejszej rezolucji;
 5. stwierdza, że akt prawny zostaje przyjęty zgodnie ze stanowiskiem Rady;
 6. zobowiązuje swojego przewodniczącego do podpisania wraz z przewodniczącym Rady aktu prawnego zgodnie z art. 297 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej;
 7. zobowiązuje swojego sekretarza generalnego do podpisania aktu prawnego po stwierdzeniu, że wszystkie procedury zostały prawidłowo zakończone, oraz do przygotowania, w porozumieniu z sekretarzem generalnym Rady, jego publikacji w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*;
 8. zobowiązuje swojego przewodniczącego do przekazania stanowiska Parlamentu Radzie i Komisji oraz parlamentom narodowym.

⁽¹⁾ Dz.U. C 62 z 15.2.2019, s. 33.

⁽²⁾ Dz.U. C 364 z 28.10.2020, s. 124.

⁽³⁾ Dz.U. C 461 z 21.12.2018, s. 79.

⁽⁴⁾ Teksty przyjęte w dniu 17.4.2019, P8_TA(2019)0395.

Wtorek, 27 kwietnia 2021 r.

ZAŁĄCZNIK**Wspólne oświadczenie polityczne w sprawie ponownego wykorzystania umorzonych środków w programie „Horyzont Europa”**

We wspólnym oświadczeniu w sprawie ponownego wykorzystania umorzonych środków w związku z programem badawczym ⁽¹⁾ Parlament Europejski, Rada i Komisja uzgodniły ponowne udostępnienie na rzecz programu badawczego środków na zobowiązania odpowiadających kwocie umorzeń w wysokości do 0,5 mld EUR (w cenach z 2018 r.) w okresie 2021–2027, wynikającej z całkowitego lub częściowego niezrealizowania projektów objętych programem ramowym „Horyzont Europa” lub programem go poprzedzającym „Horyzont 2020”, jak przewidziano w art. 15 ust. 3 rozporządzenia finansowego. Bez uszczerbku dla uprawnień organu budżetowego i uprawnień Komisji w zakresie wykonania budżetu, Parlament Europejski, Rada i Komisja uzgadniają, że orientacyjny podział tej kwoty będzie następujący:

- do 300 000 000 EUR w cenach stałych z 2018 r. na klaster „Technologie cyfrowe, przemysł i przestrzeń kosmiczna”, w szczególności na badania kwantowe;
- do 100 000 000 EUR w cenach stałych z 2018 r. na klaster „Klimat, energetyka i mobilność”; oraz
- do 100 000 000 EUR w cenach stałych z 2018 r. na klaster „Kultura, kreatywność i społeczeństwo integracyjne”.

Oświadczenie Parlamentu w sprawie układów o stowarzyszeniu

Artykuł 218 ust. 6 akapit drugi lit. a) ppkt (i) TFUE przewiduje zgodę Parlamentu Europejskiego w przypadku układów o stowarzyszeniu w rozumieniu art. 217 TFUE. Ponadto warunki regulujące stowarzyszenie państwa trzeciego z programem „Horyzont Europa” są często częścią takich układów o stowarzyszeniu. W celu uzyskania zgody Parlamentu Europejskiego należy go niezwłocznie i szczegółowo informować na wszystkich etapach procedury zgodnie z art. 218 ust. 10 TFUE. Oprócz tego w celu zapewnienia właściwej kontroli parlamentarnej układy te muszą uwzględniać wszystkie istotne aspekty stosunków Unii z danym państwem trzecim w odniesieniu do programu „Horyzont Europa”.

Parlament Europejski oczekuje zatem, że gdy zgodnie z art. 218 ust. 9 TFUE Rada przyjmie na podstawie art. 218 ust. 9 TFUE decyzję ustalającą stanowiska, jakie należy zająć w imieniu Unii w organie utworzonym na mocy układu obejmującego stowarzyszenie państwa trzeciego z programem „Horyzont Europa”, nie pociągnie to za sobą obchodzenia wymogu uzyskania zgody Parlamentu Europejskiego przez pozostawienie temu organowi określenia zasadniczych aspektów uczestnictwa państwa trzeciego w programie „Horyzont Europa”.

W związku z tym Parlament Europejski uważa, że takie decyzje Rady na podstawie art. 218 ust. 9 TFUE, gdy odnoszą się do części układów o stowarzyszeniu dotyczących stowarzyszenia danego państwa trzeciego z programem „Horyzont Europa”, powinny ograniczać się do absolutnego minimum. Jeżeli negocjator Unii lub Rada bądź jej specjalny komitet rozpatrują przyjęcie takiej decyzji Rady przy kierowaniu wytycznych do negocjatora, Parlament Europejski oczekuje, że będzie niezwłocznie i szczegółowo informowany na wszystkich etapach procedury, w tym w formie uzasadnionej opinii uzasadniającej, dlaczego przyjęcie stanowiska w imieniu Unii przez organ utworzony na mocy układu jest niezbędne do osiągnięcia celów Unii określonych w [rozporządzeniu w sprawie programu „Horyzont Europa”] i [decyzji Rady ustanawiającej program szczegółowy].

Oświadczenie Komisji dotyczące motywu 47

Komisja zamierza wykonać budżet instrumentu „Akcelerator” EIC w taki sposób, aby zagwarantować, że wsparcie w postaci wyłącznie dotacji na rzecz MŚP, w tym przedsiębiorstw typu start-up, odpowiada wsparciu udzielanemu w ramach budżetu instrumentu przeznaczonego dla MŚP programu „Horyzont 2020”, zgodnie z warunkami ustanowionymi w art. 48 ust. 1 i motywie 47 rozporządzenia w sprawie programu „Horyzont Europa”.

Oświadczenie Komisji dotyczące art. 6

Na odpowiedni wniosek Komisja zamierza przeprowadzić wymianę poglądów z właściwą komisją Parlamentu Europejskiego na temat: (i) wykazu potencjalnych kandydatów do partnerstw w oparciu o art. 185 i 187 TFUE, którzy zostaną uwzględnieni we (wstępnych) ocenach skutków; (ii) wykazu wstępnych misji określonych przez radę ds. misji; (iii) wyników planu strategicznego przed jego formalnym przyjęciem, a także (iv) przedstawi i udostępni dokumenty dotyczące programów prac.

⁽¹⁾ Dz.U. C 444 I z 22.12.2020, s. 3.

Wtorek, 27 kwietnia 2021 r.

Oświadczenie Komisji w sprawie etyki / badań w zakresie komórek macierzystych – art. 19

W przypadku programu ramowego „Horyzont Europa”, w odniesieniu do decyzji w sprawie finansowania przez UE badań nad ludzkimi zarodkowymi komórkami macierzystymi, Komisja Europejska proponuje dalsze stosowanie zasad etycznych, jakie obowiązywały w programie ramowym „Horyzont 2020”.

Komisja Europejska proponuje zachowanie tych samych zasad etycznych, gdyż na podstawie doświadczenia w ich ramach wypracowano odpowiedzialne podejście do bardzo obiecującej dziedziny nauki. Podejście to zostało uznane za odpowiednie w kontekście programów badawczych z udziałem naukowców z wielu krajów o znacznie zróżnicowanych przepisach w tej dziedzinie.

1. Decyzja w sprawie programu ramowego „Horyzont Europa” w sposób jednoznaczny wyklucza finansowanie przez Unię trzech obszarów badań naukowych:

- działalności badawczej dążącej do klonowania człowieka do celów reprodukcyjnych;
- działalności badawczej mającej na celu wprowadzanie zmian w dziedzictwie genetycznym człowieka w taki sposób, aby umożliwić ich dziedziczenie;
- działalności badawczej mającej na celu tworzenie ludzkich zarodków wyłącznie do celów badawczych lub w celu pozyskiwania komórek macierzystych, w tym także za pomocą przeniesienia jądra komórki somatycznej.

2. Działalność zabroniona we wszystkich państwach członkowskich nie będzie finansowana. W państwie członkowskim, w którym dana działalność jest zabroniona, nie będzie ona finansowana.

3. Decyzja w sprawie programu ramowego „Horyzont Europa” oraz przepisy w sprawie zasad etycznych dotyczących finansowania przez Unię badań nad wykorzystywaniem ludzkich zarodkowych komórek macierzystych w żadnym przypadku nie stanowią wartościującej oceny przepisów ani zasad etycznych obowiązujących w sferze takich badań w państwach członkowskich.

4. W swoim zaproszeniu do składania wniosków Komisja Europejska nie zachęca jednoznacznie do wykorzystywania ludzkich zarodkowych komórek macierzystych. Ewentualne zastosowanie ludzkich komórek macierzystych, tak dorosłych, jak i zarodkowych, uzależnione jest od oceny naukowców w kontekście celów, które zamierzają oni osiągnąć. W praktyce znaczna większość środków finansowych Unii na badania nad wykorzystywaniem komórek macierzystych przeznaczona jest na badania nad wykorzystaniem dorosłych komórek macierzystych. Nie ma powodów, dla których powinno to ulec znacznej zmianie w programie ramowym „Horyzont Europa”.

5. Każdy projekt związany z wykorzystaniem ludzkich zarodkowych komórek macierzystych musi zostać poddany ocenie naukowej, podczas której konieczność wykorzystywania komórek macierzystych w celu osiągnięcia określonych celów naukowych jest oceniana przez niezależnych ekspertów.

6. Projekty pozytywnie ocenione w toku weryfikacji naukowej podlegają następnie rygorystycznej weryfikacji etycznej przez Komisję. W trakcie weryfikacji etycznej zostaną wzięte pod uwagę zasady zapisane w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej oraz w odpowiednich konwencjach międzynarodowych, takich jak Konwencja Rady Europy o prawach człowieka i biomedycynie podpisana w Oviedo dnia 4 kwietnia 1997 r. wraz z jej protokołami dodatkowymi, a także Powszechna deklaracja w sprawie genomu ludzkiego i praw człowieka przyjęta przez UNESCO. Celem weryfikacji etycznej jest również ocena, czy wniosek spełnia zasady obowiązujące w kraju, w którym przeprowadzane będą badania.

7. W niektórych przypadkach weryfikacja etyczna może być przeprowadzona w okresie realizacji projektu.

8. Każdy projekt związany z wykorzystywaniem ludzkich zarodkowych komórek macierzystych przed przystąpieniem do jego realizacji musi uzyskać zgodę właściwego krajowego lub lokalnego komitetu ds. etyki. Konieczne jest przestrzeganie krajowych zasad i procedur, w tym tych dotyczących zgody rodziców oraz nieistnienia zachęty finansowej. Przeprowadzane będą kontrole co do tego, czy projekt zawiera informacje na temat pozwoleń i środków kontrolnych podejmowanych przez właściwe organy państwa członkowskiego, na terenie którego przeprowadzane będą badania.

9. Projekty zatwierdzone w wyniku weryfikacji naukowej, krajowej lub lokalnej weryfikacji etycznej oraz weryfikacji etycznej przeprowadzonej na szczeblu europejskim będą indywidualnie przedstawiane do przyjęcia państwom członkowskim na spotkaniach odpowiedniego komitetu, działającego z zachowaniem procedury sprawdzającej. Projekt związany z wykorzystywaniem ludzkich zarodkowych komórek macierzystych, który nie uzyska zgody państw członkowskich, nie będzie finansowany.

10. Komisja Europejska, mając na uwadze korzyści pacjentów we wszystkich krajach, będzie kontynuować prace w celu szerokiego udostępnienia wszystkim badaczom wyników badań nad komórkami macierzystymi finansowanych przez Unię.

Wtorek, 27 kwietnia 2021 r.

11. Komisja Europejska będzie popierać działania i inicjatywy zmierzające do koordynacji i racjonalizacji badań nad wykorzystaniem ludzkich zarodkowych komórek macierzystych zgodnie z zasadami etyki. W szczególności Komisja będzie w dalszym ciągu wspierała europejski rejestr linii ludzkich zarodkowych komórek macierzystych. Wsparcie dla takiego rejestru pozwoli na monitorowanie istniejących ludzkich zarodkowych komórek macierzystych w Europie, przyczyni się do jak najefektywniejszego ich wykorzystania przez naukowców oraz pomoże zapobiec niepotrzebnemu pozyskiwaniu nowych linii komórek macierzystych.

12. Kontynuując dotychczasową praktykę, Komisja Europejska nie będzie przekazywała komitetowi działającemu z zachowaniem procedury sprawdzającej wniosków dotyczących projektów, które przewidują przeprowadzanie badań naukowych związanych z niszczeniem zarodków ludzkich, w tym w celu pozyskania komórek macierzystych. Wyłączenie z dostępu do finansowania tego etapu badań nie wyklucza finansowania przez Unię kolejnych etapów badań związanych z ludzkimi zarodkowymi komórkami macierzystymi.

Oświadczenie Komisji dotyczące art. 5

Komisja przyjmuje do wiadomości kompromis osiągnięty przez współprawodawców w odniesieniu do brzmienia art. 5. W rozumieniu Komisji program szczegółowy w zakresie badań w dziedzinie obronności, o którym mowa w art. 1 ust. 2 lit. c), jest ograniczony wyłącznie do działań badawczych w ramach przyszłego Europejskiego Funduszu Obronnego, podczas gdy działania rozwojowe uznaje się za nieobjęte zakresem niniejszego rozporządzenia.

Oświadczenie Komisji dotyczące praw człowieka – art. 16 ust. 1 lit. d)

Komisja w pełni popiera ideę poszanowania praw człowieka, określoną w art. 21 Traktatu o Unii Europejskiej oraz w jego akapicie drugim: „Unia dąży do rozwijania stosunków i budowania partnerstwa z państwami trzecimi oraz z organizacjami międzynarodowymi, regionalnymi lub światowymi, które wyznają zasady, o których mowa w akapicie pierwszym”. Komisja wyraża ubolewanie z powodu włączenia „poszanowania praw człowieka” do kryteriów, jakie państwa trzecie muszą spełnić, aby kwalifikować się do stowarzyszenia z programem na podstawie art. 16 ust. 1 lit. d). W żadnym innym programie objętym przyszłymi wieloletnimi ramami finansowymi nie dostrzeżono potrzeby tak wyraźnego odniesienia, przy czym nie ma wątpliwości, że UE pragnie zachować spójne podejście do ochrony praw człowieka w stosunkach zewnętrznych z państwami trzecimi w ramach wszystkich instrumentów i obszarów polityki, czym powinna kierować się Komisja we wdrażaniu przedmiotowego przepisu.

Oświadczenie Rady

Rada wzywa Komisję do zapewnienia jak największego zaangażowania Rady w negocjacje umów o stowarzyszeniu państw trzecich z programami Unii, w tym z programem ramowym UE w zakresie badań naukowych i innowacji „Horyzont Europa”, zgodnie z art. 218 TFUE. Rada może w tym celu wyznaczyć specjalny komitet, w porozumieniu z którym prowadzone będą negocjacje, w tym negocjacje dotyczące projektu i treści takich umów, zgodnie z art. 218 ust. 4 TFUE.

W tym względzie Rada przypomina o zasadzie lojalnej współpracy między instytucjami UE, o której mowa w art. 13 ust. 2 zdanie drugie TUE, oraz o stosownym orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości UE dotyczącym art. 218 ust. 4 TFUE, zgodnie z którym Komisja musi przekazywać specjalnemu komitetowi wszelkie informacje i dokumenty niezbędne do monitorowania postępów negocjacji, takie jak w szczególności zapowiedziane ogólne cele i stanowiska zajmowane przez pozostałe strony w trakcie negocjacji, w odpowiednim czasie przed posiedzeniami negocjacyjnymi, aby umożliwić formułowanie opinii i porad dotyczących negocjacji⁽²⁾.

W przypadku gdy istnieją już umowy o stowarzyszeniu państw trzecich z programami Unii i zawierają one stałe upoważnienie Komisji do określania szczegółowych zasad i warunków mających zastosowanie do każdego państwa w odniesieniu do jego udziału w danym programie, a Komisja jest wspierana w tym zadaniu przez specjalny komitet, Rada przypomina, że Komisja musi systematycznie konsultować się z tym specjalnym komitetem w trakcie procesu negocjacyjnego, na przykład udostępniając projekty tekstów przed posiedzeniami z udziałem odpowiednich państw trzecich oraz zapewniając regularne briefingi i sprawozdania.

W przypadku gdy istnieją już umowy o stowarzyszeniu państw trzecich z programami Unii, ale nie przewidziano specjalnego komitetu, Rada uważa, że Komisja powinna na podobnej zasadzie systematycznie współpracować – z Radą i jej organami przygotowawczymi – w trakcie procesu negocjacyjnego przy określaniu szczegółowych zasad i warunków stowarzyszenia z programem „Horyzont Europa”.

⁽²⁾ Zob. wyrok z dnia 16 lipca 2015 r., Komisja przeciwko Radzie, C-425/13, EU:C:2015:483, pkt 66.

Wtorek, 27 kwietnia 2021 r.

Oświadczenie Komisji w sprawie współpracy międzynarodowej

Komisja przyjmuje do wiadomości deklarację jednostronną Rady, którą będzie należycie uwzględnić – zgodnie z Traktatem, orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości UE oraz zasadą równowagi instytucjonalnej – podczas konsultacji ze specjalnym komitetem na mocy art. 218 ust. 4 TFUE.

Oświadczenie Rady w sprawie art. 5

Rada przypomina, że z art. 179 ust. 3 i art. 182 ust. 1 TFUE odczytywanych łącznie wynika, iż Unia może przyjąć tylko jeden wieloletni program ramowy określający wszelką działalność Unii w zakresie badań naukowych i rozwoju technologicznego. Rada jest zatem zdania, że Europejski Fundusz Obronny, o którym mowa w art. 1 ust. 2 lit. c) rozporządzenia ustanawiającego unijny program ramowy w zakresie badań naukowych „Horyzont Europa”, obejmujący zarówno działalność w zakresie badań naukowych, jak i rozwoju technologicznego w ramach tego funduszu, jest programem szczegółowym wdrażającym program ramowy w rozumieniu art. 182 ust. 3 TFUE i wchodzi w zakres stosowania rozporządzenia ustanawiającego ten program ramowy.
